

PL

PL

PL

Bruksela, xxx
COM(2004) yyy tekst jednolity

RAPORT KOMISJI

RAPORT ROCZNY Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU SPÓJNOŚCI (2003)

RAPORT ROCZNY Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU SPÓJNOŚCI (2003)

Spis treści

1. Realizacja budżetu.....	3
2. Środowisko ekonomiczne i warunkowość	4
3. Przygotowanie krajów wstępujących do wdrożenia Funduszu Spójności	5
4. Koordynacja z Funduszami Strukturalnymi: strategia wykorzystania (SRF).....	6
4.1. Transport.....	6
4.2. Ochrona środowiska	7
5. Inspekcje i wnioski.....	7
6. Nieprawidłowości i wstrzymanie pomocy	8
7. Ocena.....	9
8. Prowadzenie działań informacyjnych i promocyjnych	9

Informacje przedstawione w niniejszym raporcie zostały bardziej szczegółowo zaprezentowane w technicznym dokumencie Komisji (Załącznik I).

RAPORT ROCZNY Z DZIAŁALNOŚCI FUNDUSZU SPÓJNOŚCI (2003)

Niniejszy raport został opracowany zgodnie z Artykułem 14(1) Rozporządzenia (WE) Nr 1164/94 ustanawiającego Fundusz Spójności i omawia on działalność Funduszu Spójności w 2003 roku.

1. REALIZACJA BUDŻETU

Ostateczna kwota dla Funduszu Spójności na rok 2003 wynosiła po indeksacji 2 839 mln €, w tym około 1 mln € przeznaczonych było na pomoc techniczną.

Zobowiązania finansowe zostały wykonane w 99,8% i jedynie kwota 3,37 mln € została przeniesiona na rok 2004. Nie anulowano żadnych zobowiązań finansowych.

Realizacja przydziału środków w roku 2003 (w EUR)

Zobowiązania finansowe	Początkowe	Przesunięcia	Ostateczne	Realizacja	Anulacje	Przeniesienia na 2003 rok
Budżet na rok 2003	2 839 000 000	0	2 839 000 000	2 835 622 004	0	3 377 996
Środki przeniesione z roku 2002	0	0	0	0		0
Środki ponownie udostępnione	31 096 007	0	31 096 007	29 680 316		0
Spląty	0	0	0	0		0
Ogółem	2 870 096 007	0	2 870 096 007	2 865 302 320	0	3 377 996

Przydziały środków na płatności w kwocie 104,8 mln € zostały przetransferowane z Funduszu Spójności do Funduszu Solidarności, a kwota 350 mln € została przetransferowana na Cel 1 (*Objective 1*), aby zrealizować wnioski o płatności od krajów członkowskich. Biorąc pod uwagę wspomniane transfery wszystkie przydziały środków na płatności zostały wykonane.

Realizacja przydziału środków w roku 2003 (w EUR)

Przydział środków na płatności	Początkowe	Przesunięcia	Ostateczne	Realizacja	Anulacje	Przeniesienia na 2003
Budżet na rok 2003	2 650 000 000	-454 789 000	2 195 211 000	2 195 123 861	87 139	0
Środki przeniesione z roku 2002	0	0	0	0		0
Środki ponownie udostępnione	0	0	0	0		0
Spląty	0	0	0	0		0
Ogółem	2 650 000 000	-454 789 000	2 195 211 000	2 195 123 861	87 139	0

W ciągu roku 2003 roku wypłaty środków w Hiszpanii przekroczyły przyznany jej przydział, jednocześnie wyrównując niższe wykorzystanie funduszy przez Grecję.

Wykorzystanie środków z budżetu w 2003 roku według kraju członkowskiego

Zobowiązania finansowe w roku 2003

Kraj członkowski:	Ochrona środowiska		Transport		Różne Kwota	Łącznie	
	Kwota	% ochr. śr.	Kwota	% transport		Kwota	%
Hiszpania	717 645 122	46.5	825 493 749	53.5		1 543 135 871	54.4
Grecja	176 404 253	33.3	77 447 367	66.7		529 459 151	18.7
Irlandia	39 875 213	34.0	77 447 367	66.0		117 322 580	4.1
Portugalia	374 662 746	46.5	825 493 749	53.5		644 803 286	22.7
Pomoc techniczna	-	-	-	-	901 115	901 115	0
Ogółem	1 308 584 335	46.2	1 526 136 554	53.8	901 115	2 835 622 004	100

Przydział środków na płatności w roku 2003

Kraj członkowski:	Ochrona środowiska		Transport		Różne Kwota	Łącznie	
	Kwota	% ochr. śr.	Kwota	% transport		Kwota	%
Hiszpania	795 426 626	46,1	929 305 015	53,9		1 724 731 641	78,6
Grecja	25 913 242	64,7	14 164 441	35,3		40 077 683	1,8
Irlandia	84 168 779	48,9	87 923 822	51,1		172 092 601	7,8
Portugalia	135 539 103	52,5	122 584 061	47,5		258 123 165	11,8
Pomoc techniczna	-	-	-	-	98 771	98 771	0
Suma	1 041 047 750	47,4	1 153 977 339	52,6	97 771	2 195 123 860	100

Po roku 2001, kiedy to realizacja przydziałów środków koncentrowała się na projektach dotyczących ochrony środowiska, w roku 2003 już drugi rok z rzędu dominowały projekty transportowe (odpowiednio 53,8% i 52,6% łącznych środków).

W 2000 roku podjęto zasadnicze wysiłki ukierunkowane na rozliczenie środków. Na początku roku pozostało do rozliczenia 26% środków, które rozliczono lub anulowano w ciągu roku 2003. Do końca roku 2003 środki te stanowiły zaledwie 39% rocznego budżetu Funduszu Spójności (na koniec roku 2002 stanowiły one prawie 50%). W roku 2003 zamknięto w sumie 67 projektów. Oczywiście działania mające na celu zlikwidowanie środków do rozliczenia będą kontynuowane w roku 2004.

Rozliczenie w roku 2003 zobowiązań za okres 1993-99

Kraj członkowski	Kwota początkowa do rozliczenia	Zobowiązania anulowane	Płatności	Ostateczna kwota do rozliczenia
Hiszpania	915 085 684	3 925 998	260 564 812	650 594 874
Grecja	381 986 228	17 698 199	27 217 263	337 070 766
Irlandia	90 492 409	111 600	34 292 729	56 088 080
Portugalia	103 128 498	2 911 167	38 996 933	61 220 398
Pomoc techniczna	96 454	96 454	0	0
Ogółem	1 490 789 273	24 743 418	361 071 737	1 104 974 118

2. ŚRODOWISKO EKONOMICZNE I WARUNKOWOŚĆ

Rozporządzenie Rady dotyczące Funduszu Spójności¹ przewiduje warunkowy charakter finansowania z Funduszu. W szczególności istnieje zakaz finansowania jakichkolwiek nowych projektów lub żadnych nowych etapów tego typu projektów w przypadku projektów zasadniczych, jeżeli Rada, działając na polecenie Komisji, kwalifikowaną większością głosów stwierdzi, że dany kraj członkowski nie wdrożył swojego programu stabilności lub konwergencji w sposób zapewniający uniknięcie powstania nadmiernego deficytu.

¹ Artykuł 6 Rozporządzenia Rady (WE) Nr 1164/94 ze zmianami z Rozporządzenia (WE) Nr 1264/1999.

W Portugalii ogólny deficyt budżetowy w roku 2001 osiągnął poziom 4,4% PKB, a zatem przekroczył próg 3% PKB ustalony w Traktacie² jako punkt odniesienia. Dnia 16 października Komisja przyjęła opinię stwierdzającą istnienie w Portugalii nadmiernego deficytu. Dnia 5 listopada zgodnie z Artykułem 104(6) Traktatu Rada podjęła w tej kwestii decyzję oraz wydała zalecenia skierowane względem Portugalii, mające na celu zlikwidowanie nadmiernego deficytu. Jako, że władze portugalskie podjęły stosowne działania zgodne z zaleceniami Komisja nie nakazała Portugalii wstrzymania korzystania z Funduszu Spójności. W roku 2002 i 2003 ogólny deficyt budżetowy Portugalii wyniósł odpowiednio 2,7% i 2,8% PKB. W związku z tym dnia 11 maja 2004 roku na podstawie zalecenia Komisji, Rada odrzuciła decyzję o istnieniu nadmiernego deficytu w Portugalii.

W Grecji ogólny deficyt budżetowy osiągnął w roku 2003 poziom 3,2% PKB. W dniu 19 maja 2004 roku Komisja zainicjowała względem Grecji procedurę stosowaną w przypadku wystąpienia nadmiernego deficytu, a 24 czerwca przyjęła opinię stwierdzającą istnienie w Grecji nadmiernego deficytu. Dnia 5 lipca na podstawie zaleceń Komisji, zgodnie z Artykułem 104(6) Traktatu Rada wydała w tej kwestii decyzję oraz przyjęła zalecenia skierowane względem Grecji, mające na celu zlikwidowanie stanu nadmiernego deficytu do końca 2005 roku, zgodnie z Artykułem 104(7).

3. PRZYGOTOWANIE KRAJÓW WSTĘPUJĄCYCH DO WDROŻENIA FUNDUSZU SPÓJNOŚCI

W latach 2004-06 przeznaczono 24 mld € (ceny bieżące) na pomoc strukturalną dla 10 krajów wstępujących do Unii. Ponad jedna trzecia tych środków (8,5 mld €) została przydzielona na Fundusz Spójności.

Tabela: Alokacja środków dla krajów wstępujących do Unii: lata 2004-06

Kraj	Przydziały średniej wielkości (mln € – ceny w roku 2004)
Cypr	53,94*
Republika Czech	936,05
Estonia	309,03
Węgry	1 112,67
Łotwa	515,43
Litwa	608,17
Malta	21,94
Polska	4 178,60
Słowacja	570,50
Słowenia	188,71
Łącznie	8 495,04

Z chwilą akcesji w dniu 1 maja 2004 roku osiem z dziesięciu krajów korzystających z programu IPSA przestanie z niego korzystać, ale w zamian za to będzie im przysługiwało korzystanie z Funduszu Spójności razem z Cyprem i Malcią. W celu przygotowania tych krajów do płynnego i terminowego przejścia do Funduszu Spójności Komisja przeprowadziła w roku 2003 szereg działań:

² Szacunkowe wyniki za rok 2001 pobrano z wrześniowych (2002) sprawozdań dotyczących deficytów budżetowych i poziomów zadłużenia, zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) Nr 3605/93 ze zmianami z Rozporządzenia (WE) Nr 475/2000.

- Rozpoczęto konsultacje pomiędzy władzami nowych krajów członkowskich a Komisją, mające na celu nakreślenie jednolitej strategii wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-06, która wyznaczałaby główne obszary priorytetowej pomocy oraz ich finansowe rozbięcie, jak również definiowały rolę różnych szczebli władz krajowych w zakresie zarządzania Funduszem.

Do końca roku 2003 Komisja przekonsultowała wszystkie strategie wykorzystania Funduszu dla krajów wstępujących, za wyjątkiem dla Czech i Słowacji. W związku z tym od 1 stycznia 2004 roku w krajach tych będą przysługiwały wydatki w ramach Funduszu Spójności.

- Biorąc pod uwagę rozmiar zasobów dostępnych krajom wstępującym w ramach Funduszu Spójności, podjęto szereg czynności doradczych w celu udzielenia pomocy zainteresowanym krajom w przygotowaniu projektów na wysokim poziomie dotyczących transportu i ochrony środowiska, które będą zgłoszone do skorzystania z pomocy z Funduszu Spójności.

- Pomoc techniczna realizowana z inicjatywy Komisji nadal koncentrowała się na szkoleniu władz krajów przystępujących w zakresie zamówień publicznych, ze szczególnym naciskiem na implikacje nowych rozporządzeń finansowych, jak również w zakresie przedsięwzięć publiczno-prywatnych prowadzonych w sektorach użyteczności publicznej.

- Ponadto Komisja nadal przeprowadzała audyty systemów zarządzania finansami i kontroli w nowych krajach członkowskich, jak również formułowała zalecenia mające na celu ich poprawę. Komisja zachęcała także kraje przystępujące korzystające z programu ISPA do przejścia na plan systemu EDIS (Rozszerzony Zdecentralizowany System Wdrażania) w celu uzyskania pozytywnego certyfikatu za Etap 3 (ocena zgodności) od audytora zewnętrznego. W wyniku tych działań do końca roku 2003 pięć z ośmiu krajów ukończyło Etap 3 w jednym lub dwóch sektorach interwencji i wystąpiło z wnioskiem o przyznanie częściowego lub pełnego systemu EDIS (Etap 4).

4. KOORDYNACJA Z FUNDUSZAMI STRUKTURALNYMI: STRATEGIA WYKORZYSTANIA (SRF)

4.1. Transport

W 2003 roku sektor transportu wykorzystał 53,8% łącznych zobowiązań Funduszu Spójności (1 526 mln €). Podobnie jak to miało miejsce w latach poprzednich, Komisja nalegała, aby prace realizowane z Funduszu koncentrowały się na projektach dotyczących kolei. Projekty i działania podjęte przez kraje członkowskie w 2003 roku przedstawiono w Załączniku.

Podczas, gdy projekty transportowe powszechnego przeznaczenia realizowane w ramach TEN (sieć transeuropejska) są finansowane z linii budżetowej przeznaczonej na transeuropejskie sieci transportowe, Fundusz Spójności zapewnia środki specjalnie dla ogólnych sieci infrastruktury transportowej TEN. Koordynacja pomiędzy budżetem TEN a Funduszem Spójności jest niezmiernie ważna, ponieważ oba te instrumenty finansowe Wspólnoty mają na uwadze potrzebę połączenia regionów centralnych Wspólnoty z regionami strukturalnie upośledzonymi ze względu na swoje położenie – odizolowane, bez dostępu do morza lub na peryferiach.

W roku 2003 kontynuowano proces rewizji wytycznych w sprawie rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej³. Grupa wysokiego szczebla (HLG), składająca się z przedstawicieli obecnych i przyszłych krajów członkowskich, jak również przedstawicieli Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EIB) zgłosiła Komisji swoje zalecenia dotyczące nowych projektów priorytetowych w poszerzonej Unii.

Na podstawie wspomnianych zaleceń grupy wysokiego szczebla oraz wyników publicznego przekonsultowania raportu, dnia 1 października 2003 roku Komisja wysunęła nową propozycję⁴ uzupełniającą względem propozycji zgłoszonej w roku 2001. Nowa propozycja przewiduje dodanie kolejnych dziewięciu projektów do listy projektów priorytetowych, tym samym powiększając listę wszystkich projektów na głównych drogach transportowych do 29. Kraje członkowskie powinny przyznać stosowny priorytet tym projektom podczas ubiegania się o przyznanie środków w ramach unijnych instrumentów finansowych.

4.2. Ochrona środowiska

W 2003 roku na ochronę środowiska wykorzystano 46,2% łącznych zobowiązań Funduszu Spójności (1 309 mln €). Priorytetami pozostają nadal projekty dotyczące zaopatrzenia w wodę pitną, oczyszczania ścieków i zagospodarowania odpadów stałych. Projekty i działania podjęte przez kraje członkowskie w 2003 roku przedstawiono w Załączniku.

Fundusz Spójności ma ogromny wkład w ogólne cele polityki ochrony środowiska dotyczące zrównoważonego rozwoju, a w szczególności osiągnięcia celów priorytetowych ustalonych w VI Programie Działań – przede wszystkim w zakresie gospodarki zasobami naturalnymi, odpadami i zmiany klimatu.

W roku 2003 Fundusz Spójności kontynuował swoje działania w zakresie wdrażania legislacji dotyczącej ochrony środowiska nie tylko poprzez bezpośrednie finansowanie infrastruktury oczyszczania ścieków, zaopatrzenia w wodę pitną, czy też infrastruktury utylizacji odpadów stałych, ale także sprawując pieczę nad prawidłowym stosowaniem określonych dyrektyw, traktując je jako warunek konieczny do otrzymania środków. Dotyczy to zarówno dyrektyw merytorycznych o dużym zasięgu przestrzennym (np. o ochronie środowiska naturalnego czy zagospodarowaniu odpadów i ścieków), jak również dyrektywy o ocenie oddziaływania na środowisko niektórych planów i programów (EIA).

5. INSPEKCJE I WNIOSKI

W ciągu 2003 roku Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej przeprowadziła w czterech krajach członkowskich uzyskujących pomoc z Funduszu Spójności 17 misji audytorskich projektów oraz 10 misji audytorskich systemów zarządzania i monitorowania. We wszystkich czterech krajach stwierdzono problemy:

³ Decyzja Nr 1692/96/WE.

⁴ COM(2003)564 tekst jednolity: Propozycja Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nowelizującej poprawkę propozycji Decyzji Parlamentu Europejskiego i Rady nowelizującej Decyzję Nr 1692/96/WE w sprawie wytycznych Wspólnoty dotyczących rozwoju transeuropejskiej sieci transportowej.

W odniesieniu do projektów zasadnicze niedociągnięcia, które zostały wykryte, dotyczyły procedur przyznawania kontraktów publicznych, chociaż sytuacja różniła się w poszczególnych krajach członkowskich. Odnotowana w 2002 roku poprawa w tym zakresie, szczególnie pod względem przestrzegania postanowień Decyzji 96/455/WE w sprawie prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych, potwierdziła się w 2003 roku.

Wykryte nieprawidłowości są obecnie omawiane w czterech przedmiotowych krajach członkowskich pod kątem zadecydowania o konieczności wprowadzenia korekt finansowych.

Audyt systemów wprowadzonych przez kraje członkowskie przeprowadzono w trzech etapach. W pierwszym etapie Komisja dokonywała analizy otrzymanych od krajów członkowskich opisów systemów. Dwa kolejne etapy obejmowały weryfikację na miejscu funkcjonowania systemu, polegającą na wykonaniu testów zgodności. Stwierdzono, że działania krajów członkowskich nadal koncentrowały się na doprowadzeniu systemów do zgodności z wymogami Rozporządzenia Komisji (WE) Nr 1386/2002 dotyczącego systemów zarządzania i kontroli pomocy przyznanej z Funduszu Spójności oraz procedury dokonywania korekt finansowych. Niemniej jednak w niektórych dziedzinach nadal występują problemy.

Razem z Hiszpanią i Grecją opracowano plan działania, aby w 2004 roku można było przeprowadzić niezbędne zmiany dające Dyrekcji Generalnej ds. Polityki Regionalnej pewność w kwestii prawidłowego funkcjonowania systemów zarządzania i kontroli.

6. NIEPRAWIDŁOŚCI I WSTRZYMANIE POMOCY

W 2003 roku Europejskie Biuro ds. Przeciwdziałania Oszustwom (OLAF) zakończyło prace nad raportami z audytów przeprowadzonych w 2002 roku wspólnie z DG REGIO w czterech krajach członkowskich korzystających z pomocy Funduszu Spójności. Celem audytów była kontrola przestrzegania przepisów Rozporządzenia (WE) Nr 1831/94 względem systemów i procedur zgłaszania i monitorowania nieprawidłowości w tym zakresie. Wnioski z audytu przekazano zainteresowanym krajom członkowskim, a raport podsumowujący przesłano Radzie Europy, Parlamentowi Europejskiemu oraz Europejskiemu Trybunałowi Obrachunkowemu.

Ponadto na mocy Artykułu 3 Rozporządzenia (WE) Nr 1831/94 w sprawie nieprawidłowości i odzyskiwania kwot niesłusznie wypłaconych w związku z finansowaniem z Funduszu Spójności oraz organizacji systemu informacji w tym zakresie, od krajów członkowskich będących beneficjentami Funduszu wymaga się zawiadomienia Komisji o przypadkach wystąpienia nieprawidłowości bezzwłocznie z chwilą podjęcia pierwszego orzeczenia administracyjnego lub sądowego.

W roku 2003 dwa kraje członkowskie – Grecja i Portugalia – zawiadomiły Komisję o wystąpieniu 36 przypadków niezgodności w Grecji i 10 przypadków niezgodności w Portugalii. Przypadki zgłoszone przez władze greckie dotyczyły kontrybucji Wspólnoty w wysokości 121 005 484 €, z czego 120 240 418 € odliczono od złożonych w Komisji wniosków o płatność. W większości przypadków nieprawidłowości dotyczyły nieprzestrzegania zasad dotyczących kontraktów

publicznych i ujmowania we wnioskach niekwalifikujących się wydatków. Nieprawidłowości zgłoszone przez władze portugalskie dotyczyły kontrybucji Wspólnoty w wysokości 21 043 856 €, a ponad połowa przypadków – podobnie jak w Grecji – dotyczyła nieprawidłowości w zakresie nieprzestrzegania zasad w kwestii kontraktów publicznych i przedstawiania niekwalifikujących się wydatków. W tym ostatnim przypadku ponad połowa nieprawidłowości została wykryta podczas inspekcji przeprowadzonych przez Wspólnotę. W skali kraju odzyskano łączną kwotę 897 896 €, a reszta środków pozostaje do odzyskania.

Dwa pozostałe kraje członkowskie otrzymujące pomoc z Funduszu Spójności na mocy przytoczonego Rozporządzenia poinformowały Komisję, że w danym roku nie wykryto u nich żadnych nieprawidłowości.

7. OCENA

Na mocy znowelizowanego Rozporządzenia Nr (WE) 1164/94 Komisja i kraje członkowskie będące beneficjentami Funduszu są odpowiedzialne zarówno za ocenę, jak i ewaluację projektów inwestycyjnych, o dofinansowanie których kierowane są wnioski do Funduszu Spójności. Działania te realizowane są z myślą o zapewnieniu skuteczności pomocy uzyskiwanej ze Wspólnoty.

Każdemu wnioskowi o pomoc musi towarzyszyć przeprowadzona przez kraj członkowski ocena *ex-ante* kosztów i korzyści projektu przedstawiająca, że średniookresowe korzyści społeczno-gospodarcze odpowiadają zaangażowanym środkom. Następnie Komisja podda taką ocenę szczegółowemu badaniu wykonywanemu w oparciu o nowy przewodnik na temat analizy kosztów-korzyści (CBA) stosowany zarówno przez jednostki opracowujące projekt (*promoters*), jak i przez Komisję do oceny słuszności dofinansowania. W 2003 roku na podstawie tegoż przewodnika Komisja wykonała szereg prac w celu uzyskania większej spójności analiz finansowych *ex-ante* dla różnych projektów.

Ponadto w 2003 roku przeprowadzono ocenę *ex-post* 200 losowo wybranych projektów dofinansowanych z Funduszu Spójności w latach 1994-2002. Przewiduje się, że wyniki wspomnianego studium będą dostępne pod koniec 2004 roku.

8. PROWADZENIE DZIAŁAŃ INFORMACYJNYCH I PROMOCYJNYCH

W dniach 17 lipca i 19 listopada 2003 roku w Brukseli odbyły się dwa spotkania informacyjne z uczestnictwem wszystkich 15 krajów członkowskich oraz krajów kandydujących.

Podczas pierwszego spotkania Komisja przedstawiła prognozy dotyczące zobowiązań i płatności na dany rok, a poszczególne kraje członkowskie przedstawiły swoją sytuację. Ponadto Komisja zapoznała uczestników z projektem rozporządzenia w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych opracowanym na podstawie Decyzji 96/455/WE. W wyniku trudności napotykanych podczas stosowania pewnych postanowień Decyzji, niektóre kraje członkowskie wystąpiły z prośbą o nowelizację tekstu. Z przyczyn czysto prawnych decyzja została zastąpiona rozporządzeniem Komisji.

Podczas listopadowego spotkania Komisja przedstawiła raport roczny z działalności Funduszu Spójności za 2002 rok, prognozy zobowiązań i płatności za dany rok oraz informację, że w związku z wynikiem rewizji dokonanej w połowie okresu programowego Irlandia z dniem 1 stycznia 2004 roku nie będzie kwalifikować się do otrzymywania pomocy z Funduszu Spójności.